

Docentenhandleiding NT2 Dries & Driss, Katja & Kadija

Dit lespakket bestaat uit:

- deze handleiding
- 21 posters
- werkblad woordenspel – niveau 1 en analfabeten
- werkblad zinnenspel – niveau 2 en 3
- vijf thematische werkbladen - niveau 1, 2 en 3 en analfabeten

Voorts wijzen wij u op twee verdiepingsmogelijkheden:

1. de “Kijkwijzer onderbouw vo” is ook geschikt voor NT2- niveau 2 en 3 – zie onder downloads op de site www.albarica.nl
2. de Nederlandse fotograaf van dit project is als gastdocent in te huren

Inleiding

Dries & Driss, Katja & Kadija is een initiatief van fotografe Bernice Siewe en is uitgevoerd in samenwerking met de Marokkaanse fotograaf Ali Chraïbi. Beide fotografen willen de verbondenheid van Nederland en Marokko laten zien. Het jaar 2005 was het jaar waarin 400 jaar vriendschap tussen beide landen werd gevierd.

Het resultaat van de inspanningen van beide fotografen is een tentoonstelling over kinderen en hun families op vier verschillende locaties: Marrakech, een grote stad in midden Marokko, Rislane, een bergdorp in het noordoosten van Marokko, Bos&Lommer, een migrantenwijk in Amsterdam en Woltersum, een plattelandsdorp in het noordoosten van Groningen.

Op deze vier locaties hebben de kinderen ook zelf gefotografeerd. De posters met het werk van de kinderen gaan over zelfportret en spelen. Ze hebben steeds de nummers 4 en 5. Het werk van de professionals is te zien op de posters 1, 2 en 3.

Veel cursisten komen van oorsprong uit een dorp. Op de posters zullen veel herkenbare beelden voor hen zijn. De tegenstelling tussen dorps- en stadsleven speelt in hun actuele leven een grote rol. Dit project kan hen helpen hier bewuster van te worden. Ook geeft het project handvaten over opvoeding te spreken.

Leerdoelen

- de cursist maakt via beelden kennis met verschillende leefwerelden; in Marokko en in Nederland, op het platteland en in de stad
- de cursist verwoordt in het Nederlands wat hij/zij ziet op de posters. Hij/zij leert de woorden en zinnen die horen bij het thema stad/platteland.
- de cursist kan zich identificeren met de mensen/leefomstandigheden op de posters
- de cursist kan foto's bekijken en analyseren op letterlijke en impliciete beeldinhoud, en leren over mogelijkheden van de fotografische beeldtaal.
- de cursist leert een aantal kenmerken van beide landen (zie introductieposter en de leesteksten per locatie)
- de cursist leert achtergronden van de migratie van Marokko naar Nederland
- de cursist kan verschillen benoemen tussen het leven in Nederland en het leven in Marokko
- de cursist kan verschillen benoemen tussen het leven in de stad en op het platteland

Werkwijze

We raden u aan eerst deze docentenhandleiding te lezen en vervolgens te bepalen hoe u te werk wilt gaan met DDK&K.

In principe start u altijd met het ophangen van de posters. Indien u de ruimte heeft om ze allemaal op te hangen is dat aan te bevelen. Is dat echter niet mogelijk dan kunt u ervoor kiezen steeds vier posters, van elke locatie één, op te hangen. Op de werkbladen staat om welke vier posters het steeds gaat.

U bepaalt zelf hoeveel lessen en tijd u aan dit project besteedt. Er zijn globaal twee mogelijkheden:

1. inhoudelijke verdieping van de tentoonstelling middels de werkbladen, duur: 6 x 1 les
2. bovenstaande uitgebreid met het maken van verwerkingsactiviteiten. Vervolgens kunt u ervoor kiezen de resultaten hiervan binnen de klas te houden of te presenteren voor een bredere kring, zoals de school en familie

De antwoorden op de vragen vindt u terug in bijlage 1. Het grootste leereffect behaalt u wanneer u de antwoorden met de cursisten doorneemt.

De werkbladen zijn onderverdeeld in de thema's:

Werkblad 1. woordenspel

Werkblad 2. zinnenspel

Werkblad 3. aardrijkskunde

Werkblad 4. familie

Werkblad 5. school en werk

Werkblad 6. zelfportret

Werkblad 7. spelen

Kiest u voor de uitgebreide projectvorm met tentoonstelling en presentatie voor een brede kring, organiseer dan een plek/ruimte waar de werkstukken van de cursisten getoond worden.

Maak gezamenlijk een uitnodiging en stel een datum vast voor een feestelijke presentatie.

Gastdocent kunstzinnige vorming:

De initiatiefneemster van dit project, Bernice Siewe, wil graag met uw cursisten samenwerken rond fotografie. Verschillende thema's lenen zich daarvoor. Het zou bijvoorbeeld heel interessant zijn de cursisten beelden te laten maken van zaken die voor hen nieuw, vreemd of juist vertrouwd zijn. Ook onderwerpen als "familie" of "buurt" sluiten aan bij belevingswerelden.

De fotograaf kan analoge fotocamera's meenemen.

Voor meer informatie en over leg: Bernice Siewe – 06 22 77 24 75 – bernice@dds.nl

Duur

Met het invullen van een werkblad zijn de cursisten steeds een tot twee uur bezig. De extra doe-activiteit neemt per onderwerp ongeveer drie kwartier in beslag.

Kiest u ervoor om in projectvorm te werken met een tentoonstelling en presentatie voor een brede kring, dan neemt dat natuurlijk ook tijd in beslag.

Introductie in de klas

Laat uw cursisten eerst naar de posters kijken. Als u niet alle posters hebt kunnen ophangen, kunt u ervoor kiezen alleen de posters met de nummers 1 te laten zien.

Met een vraag en antwoordspel waarbij u steeds de belangrijkste steekwoorden op het bord zet, heeft u een actieve introductie met de cursisten voor elkaar. U stelt vragen als:

- wat zie je precies op de foto's
- waar zijn de foto's gemaakt – in welk land – in de stad of op het platteland – waaraan zie je dat
- wat doen mensen op de foto – doen ze dat samen of alleen
- hoe zien de mensen eruit
- zijn de foto's binnen of buiten gemaakt

Heeft u veel cursisten van Marokkaanse afkomst dan zal het interessant zijn om te vragen of zij specifieke dingen herkennen. De ervaring leert dat het cursisten veel voldoening geeft als zij kunnen vertellen over hun land van herkomst.

Uiteindelijk heeft u op het bord in ieder geval de volgende steekwoorden staan:

Marokko, Nederland, stad, platteland, dagelijks leven, familie, binnen, buiten, en eventueel spelen en zelfportret.

U vertelt vervolgens kort waar het project over gaat en waar u naartoe werkt. Zorg dat u de verschillende doelstellingen in uw verhaal de revue laat passeren.

Beschrijving van de werkbladen

Werkblad 1 Woordenspel – niveau 1, 2 en analfabeten

Doel van het spel is dat cursisten de woorden leren voor dingen die ze zien op de posters. Een actieve verwerking van de woordenschat van de introductie.

Door samen te werken kunnen cursisten onderhandelen over betekenis. Het spel is vooral geschikt voor mensen met een laag leerniveau.

Benodigdheden:

- karton
- schaar
- buddies/speciaal plakband dat makkelijk te verwijderen is

U kopieert de woorden van werkblad 1 op karton - viermaal. U verdeelt de klas in twee groepen. Elke groep krijgt tweemaal alle woorden. Een groep werkt met de posters van Amsterdam en Rislane en de andere groep met Marrakech en Woltersum.

Instructie voor de cursisten:

- knip de woorden uit
- bij welke foto past het woord
- leg/plak het woord bij de foto waar het bij past. Een woord kan bij meerdere foto's horen.

Nabespreken:

De twee groepen bekijken elkaars posters met de woorden. U bespreekt de volgende vragen:

- bij welke posters/foto's liggen dezelfde woorden - hoe komt dat
- wat zijn overeenkomsten en verschillen tussen de twee steden
- hetzelfde wat betreft de dorpen
- wat zijn overeenkomsten en verschillen tussen het leven op het land en het leven in de stad
- valt er iets te zeggen over verschillen en overeenkomsten tussen Nederland en Marokko

Analfabeten

In plaats van de uitgeknipte woorden werkt u met tpr-oefeningen. Uitgangspunt zijn de woorden op werkblad 1. U vraagt cursisten bij de posters te komen en stelt vragen als:

- wijs de ezel aan
- waar is het warm

Werkblad 2 Zinnenspel – niveau 2 en 3

Doel van het spel is dat cursisten eenvoudige zinnen leren maken aan de hand van wat ze zien op de posters. Bijvoorbeeld:

- in Rislane zijn bergen
- in Woltersum is sneeuw

De werkwijze is hetzelfde als bij het woordenspel.

De volgende werkbladen 3, 4, 5, 6, en 7 zijn voor alle niveaus.

Met analfabeten kunt u er steeds voor kiezen een selectie van de vragen van de werkbladen mondeling met hen door te nemen.

Werkblad 3

thema aardrijkskunde – posters 3

Benodigdheden: atlas, papier, (kleur)potloden

De titels van de posters zijn de namen van de vier locaties. Al kijkend naar de foto's ontdekken de cursisten verschillen en overeenkomsten tussen de vier locaties. Met de atlas kijkt u samen waar de locaties zich bevinden. Door naast de topografische kaart ook de andere kaarten te bekijken, ontdekken ze een aantal kenmerken van de twee landen. De dorpen zijn niet in de atlas te vinden; daarvoor hebben de cursisten de beschrijving op de posters nodig.

Doe-activiteit: de kaart van Marokko en Nederland tekenen.

Laat de ene helft van de groep Marokko tekenen en de andere helft Nederland. Leg de cursisten uit dat een kaart van een land informatie moet geven, het gaat dus niet alleen om mooi maar ook om informatief.

Duur: driekwartier

Presentatievorm: alle of de mooiste landkaarten worden aan de tentoonstelling toegevoegd.

Werkblad 4

thema familie – posters 1 van Marrakech en Rislane, posters 2 van Woltersum en Amsterdam.

Benodigdheden: papier en potlood

Cursisten onderzoeken de verschillen en overeenkomsten in het familieleven. Zij zullen ontdekken dat in de dorpen meer buiten gebeurt en in de grote steden het leven zich voornamelijk binnen afspeelt. In Marokko wonen de mensen samen in een grote familie, in Nederland zijn de families kleiner – ook de Marokkaanse families. De aanwezigheid van dieren en verschillende activiteiten komen aan bod.

Speciale aandacht is er voor de tekst van Ouassima in Amsterdam.

Doe-activiteit: laat cursisten hun stamboom maken/tekenen. Bij alle familieleden wordt ook opgeschreven waar deze nu wonen.

Duur: half uur tot drie kwartier

Presentatievorm: stambomen kunnen worden opgehangen bij de tentoonstelling.

Werkblad 5

thema school en werk - posters 2 van Marrakech en Rislane, posters 1 van Woltersum en Amsterdam.

Benodigdheden: cassettedeck en/of cd-speler

Cursisten onderzoeken situaties op school en werk. Ook daarin zijn verschillen en overeenkomsten te ontdekken.

Doe-activiteit: kennen uw cursisten liedjes die met school of werk hebben te maken? Werd er bijvoorbeeld samen gezongen bij bepaalde activiteiten? Misschien willen ze dat zingen. Of anders kunt u erover praten.

Vraag cursisten muziek van hun eigen land mee te nemen, die belangrijk voor hen is. Luister er gezamenlijk naar en bespreek wat iedereen hoort.

Duur: afhankelijk van uzelf en enthousiasme cursisten..

Presentatievorm: muziek kan gedraaid worden tijdens de tentoonstelling.

Werkblad 6

thema zelfportret - posters 4

Benodigdheden: papier, potlood

Een zelfportret is een kwetsbaar thema. De vragen gaan over het gevoel dat gezichten kunnen uitdrukken. En over alle verschillende manieren om je uit te drukken in een zelfportret.

Doe-activiteit: portretten tekenen

Verdeel de groep in tweetallen. Een van de twee krijgt van u een briefje met de naam van een derde cursist (of u fluistert die naam in). Deze gaat aan de ander beschrijven hoe die derde cursist eruit ziet. Aan de hand van deze beschrijving maakt deze een tekening van die derde cursist.

Wanneer alle tekeningen klaar zijn, wordt er in de groep naar gekeken en geraden wie er getekend zijn.

Duur: ongeveer half uur.

Presentatievorm: hang de portretten op bij de tentoonstelling.

Werkblad 7

thema spelen - posters 5

Spelen is universeel en spelletjes zijn bijna universeel. Overal ter wereld spelen kinderen variaties van eenzelfde spel.

Dit thema geeft ook de mogelijkheid een gesprek aan te gaan over buitenspelende kinderen. Ervaring leert dat veel migrantenvrouwen bang voor hen zijn. Vraagt u hen het eens.

En wat voor beleid voeren ze zelf tav hun eigen kinderen rond buitenspelen?

Aan het einde bij de Dat vind ik – vragen, wordt ook een evaluatieve vraag gesteld over het project als geheel. Het is een mooie afsluiter om deze antwoorden met ze te bespreken.

Doe-activiteit: welke spelletjes speelden de cursisten in hun eigen jeugd? Kunnen ze die uitleggen, tekenen, doen?

Duur: half uur

Presentatievorm: niet van toepassing.

Colofon:

Samenstelling lesbrieff: Alice O educatie in wereldperspectief – Margriet Jansen – in samenwerking met Bernice Siewe. Geschikt gemaakt voor NT2: Annemarie Nuwenhoud van Bureau Prins & Heida. In opdracht van Stichting Albarica – Albert Vijge

Lesbrief en tentoonstelling zijn mogelijk gemaakt met financiële steun van:

Amsterdams Fonds voor de Kunst

VSB Fonds

Fondation Hassan II M. R. E.

Ministerie van Buitenlandse Zaken; Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden te Rabat
NCDO

Europees Platform voor het Nederlands Onderwijs

Solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN

Stadsdeel Bos en Lommer

Gemeente Ten Boer

Stichting J. B. Scholtenfonds

Stichting voor Volkshogeschoolwerk in Nederland

Bijlage 1

De antwoorden van de vragen op de werkbladen.

Werkblad 3

1a bergen, aarde, ruimte in dorpen, moskee, palm, sneeuw, enz

b flats in Bos en Lommer, losstaande huizen in Woltersum, Marrakech rozerode kleur, platte daken,

Rislane platte daken, rechthoekig, kleuren, overal stalen deuren

c veel mannen in Marokko hebben een snor; in Rislane en Marrakech zie je bijna alleen mannen op straat; op de foto's uit Nederland zie je geen blonde mensen; in Rislane loopt een man in een witte djellaba, met gele tulband; bij de moskee in Marrakech loopt een vrouw in een gele djellaba en hoofddoek.

d Woltersum: sneeuw, vruchtbare klei; Marrakech: plat, warm; Rislane: olijfbomen, bergen, heet en droog

2a Marrakech: foto paard, foto man met snor, Rislane: foto onderaan man met snor en achter hem een groep mannen, Woltersum: jongen in sneeuw, Amsterdam: meisje op balkon.

b Rislane: grote foto van dorp, foto van de markt, Marrakech: foto door gaas van moskee

c van veraf

d verschillende antwoorden mogelijk

3a vogelvlucht, Rislane, grote foto en foto van souq, Marrakech, foto van moskee

3b kikkerperspectief, Amsterdam, linksboven, been en gebouw erachter

4 afrika

5 europa

6 Rislane in het noordoosten van Marokko in de bergen van Beni Sassen en Woltersum in het noordoosten van Nederland langs het Eemskanaal.

7 verschillende antwoorden mogelijk

8 en 9 verschillende antwoorden mogelijk

Werkblad 4

1a familielevens zie je aan: samen eten, spelen, picknicken, sporten, thee drinken
familielevens het meest in Marrakech en Rislane

1b oma te zien in Marrakech (kleine foto picknick) en Rislane (foto onderin)

1c koe, paard, ezel, vis

1d vis bij de stad, althans in een kom, rest bij platteland

2 de meest duidelijke MOMENTopnamen zijn allebei in Woltersum genomen; de jongen die op de trampoline springt en de grote foto van de jongen die vanaf de hooibalen springt. Wanneer de foto een fractie later genomen zou zijn, zou het hele effect anders zijn.

3a Amsterdam: over de schouder van de vader kijk je mee naar voetbal op televisie; Marrakech: grote foto onder, met het meisje links kijk je mee naar de sportende anderen; Rislane: foto onder, met de vrouw kijk je mee naar de kinderen en oma.

3b verschillende antwoorden mogelijk

4 kleiner

5 Turkije, Suriname, Marokko (zie tekst op poster 3)

6 werkloosheid, armoede, verbeteren toekomstperspectief, vluchten voor oorlog of onderdrukking

6a nee

6 b de meeste Marokkanen zijn op zoek naar werk en vinden dat eerder in de stad

7a Marokko warm, buitenspelen, geen kerst, geen sinterklaas, wel trouwfeesten, geboortefeesten en nieuw jaar, andere jaartelling

8 verschillende antwoorden mogelijk

Werkblad 5

1 een leibordje met krijt

2a een witte schooljas, een soort uniform

2b meerdere antwoorden mogelijk

2c hij schaamt zich voor de armoede en omdat kinderen eigenlijk een overjas horen te dragen. Dat het belangrijkste is dat de kinderen naar school gaan.

3a in Woltersum met kippen

3b ze zijn van de boerderij, het geld wordt verdiend met werk op de boerderij.

4a Woltersum, kale man bovenaan, Amsterdam, achterste jongen in dubbelportret, Marrakech, de leerkracht aan de tafel, het jongetje met het witte petje, Rislane, het meisje van het kleine fotootje bovenin

4b Woltersum, kinderen in slee, Amsterdam, jongetje achter computer met lamp boven hem, Marrakech, alle foto's van kinderen op schoolplein en in de klas, Rislane, alle foto's behalve kleine fotootje bovenin

5 verschillende antwoorden mogelijk

6 verschillende antwoorden mogelijk

7 Het dragen van een witte schooljas vinden mensen in Marokko belangrijk. Hierdoor zijn alle kinderen gelijk en zie je niet meer wie arm of rijk is.

8a het zijn twee koningen. Linksde huidige koning Mohammed VI en rechts zijn overleden vader koning Hassan II

8b koningin Beatrix

8c ernst en kracht

9 carrosserie tekenaar

10a vader overleden, vriend overreden door een bus, broertje onder de tractor gekomen.

b tractor in het dorp wel, verder niet, druk verkeer in de stad en vader die plotseling overlijdt kan overal gebeuren.

11 verschillende antwoorden mogelijk

Werkblad 6

1 Woltersum, jongen op trampoline, Amsterdam, gekantelde foto linksboven, jongen met wit petje, middenonder jongen met twee handen in beeld, rechtsonder jongen van boven, daarboven de schoenenfoto

2. verschillende antwoorden mogelijk

3. verschillende antwoorden mogelijk

4a Driss en Kadija

4b project over twee landen, vier plekken en jongens en meisjes

4c verschillende antwoorden mogelijk

5 een beeltenis draagt het gevaar in zich om verafgood te worden. Binnen beide godsdiensten bestaan er liberale en orthodoxe stromingen die verschillend tegen deze kwestie aankijken. In Marokko – een Islamitisch land – hangt overal het portret van de koning.

6a Jurrien, de laan naar de boerderij en Mariana, de schapen achter haar.

6b basketbal

6c er zijn vervelende kinderen en zijn familie vindt het niet goed.

6d verschillende antwoorden mogelijk

7 verschillende antwoorden mogelijk

Werkblad 7

1. voetbal, touwtje springen, verstopper, deze vuist op deze vuist, handen drukken, springen, dansen, fietsen

2a Rislane en Woltersum

2b op het platteland, meer ruimte

2c,d en e meerdere antwoorden mogelijk

3. Marrakech, actie, bal gooien, jongen springt, fietsen, voetbal op hoofd, touwtjespringen, stil, grote foto, meisje met rozenblaadjes, meisje drinkt kopje thee, handen op elkaar

Amsterdam, actie, springen, klimmen, stoeien, dansen, stil, vinger voor mond, schoenen, vis, hand henna

Rislane, actie, dansen, touwtjespringen, voetbal, stil, hand henna, handen, hand op tv

Woltersum, actie, jongetje aan touw, voetbal, rennen, stil, meisje en hond, jongen in boom, meisje bij sneeuwpop, speelgoed

4. actiefoto, omdat dan alles in beweging is, je goed moet kijken wat wanneer gebeurt en hoe het in beeld staat. Je moet het goede moment kiezen.

5. er wordt heel veel toneel gespeeld: meisje dat 'dood' ligt, het meisje dat speelt dat ze 'de mevrouw' is, de tovenaars, de heksen, het meisje met rozenblaadjes

6. boodschappen doen, geld verdienen, uitrusten, zich vervelen

7. verschillende antwoorden mogelijk, bespreek de speeltjes die de cursisten gevonden hebben klassikaal.

8. het is goed voor je lichaam, versterkt je spieren, goed voor je gezondheid

9 Rabab droomt ervan om in een groot huis te wonen met een dienstmeisje en dat zij kan zeggen hoe alles moet.

10, 11, 12 en 13 verschillende antwoorden mogelijk